

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om et statsligt olieselskab [af Morten Lange m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIX) findes i tillæg A sp. 2557, fremsættelsen i tidenden sp. 3409).

Forslaget sattes til forhandling.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Ved tidligere lejlighed har jeg her i tinget udtalt, at regeringen principielt er af den opfattelse, at det ikke er en statslig opgave at gå aktivt ind i handels- og fabrikationsvirksomhed i konkurrence med erhvervslivet, medmindre der foreligger helt specielle forhold, der kan motivere et sådant initiativ. Dette er fortsat regeringens opfattelse. Med hensyn til import og raffinering af olie og olieprodukter foreligger der ikke sådanne ganske særlige forhold, og regeringen finder ingen anledning til oprettelse af et statsligt olieselskab til udøvelse af disse funktioner. Der er intet grundlag for en formodning om, at Danmark udnyttes af internationale olieselskaber. Danmark må snarere anses for et konkurrenceområde, hvor det fri energimarked har medvirket til, at man i en årrække har kunnet opretholde et relativt lavt prisniveau.

De tidligere års rigelighed på råolie synes nu at være afløst af en situation med mere balance mellem verdensråolieproduktionen og det internationale olieforbrug, der i øvrigt i den senere tid har været meget stærkt stigende. Denne situation har medført, at de olieeksporterende lande i fællesskab har kunnet koordinere deres politik over for oliekerne. På hele denne baggrund er der ikke noget grundlag for at antage, at et dansk statsligt olieselskab skulle være i stand til at fremskaffe olie eller olieprodukter til lavere priser end den private oliehandel.

Forslagsstillerne har anført, at en medvir-

kende årsag til, at forslaget fremsættes netop nu, er de stigende muligheder for, at Nordsøgas kan ilandbringes rentabelt i Danmark, og det er forslagsstillernes opfattelse, at et statsligt olieselskab vil være en naturlig organisation til at varetage distributionen af Nordsøgas i Danmark. Jeg vil gerne hertil bemærke, at der må skelnes mellem import af og handel med olie og olieprodukter på den ene side og import og distribution af naturgas på den anden side. I forbindelse med en naturgasforsyning vil en række forhold gøre sig gældende, der vil nødvendiggøre dels et statsligt initiativ, dels en løbende statslig kontrol med udviklingen. En naturgasforsyning forudsætter jo nemlig etablering af kostbare hovedtransmissionsledninger m. v.; derfor må der også forudsættes omsætning af naturgas i meget betydelige mængder, og dette må igen nødvendigvis forestås af et centralt, landsomfattende organ. Et sådant organ ville normalt få til opgave at afslutte kontrakt med naturgasproducenterne, som man kan se det i andre lande, over perioder på 20-25 år, anlægge ledningssystemet og videresælge gasen til forbrugere som f. eks. kraftværker, industrivirksomheder, fjernvarmecentraler og lokale eller regionale gasfordelingsselskaber. Et sådant organ vil få en stærk position på energimarkedet, og det må anses for påkrævet, at staten sikres tilfredsstillende kontrol med dets virksomhed.

Også spørgsmål som sikkerhedsbestemmelser og adgang til ekspropriation i forbindelse med nedlægning af rørledninger m. v. hører med i billedet af en naturgasforsyning.

Alle disse forhold taler efter regeringens opfattelse for, at det vil være rigtigt at søge gennemført en særlig lovgivning vedrørende forsyningen med naturgas, og regeringen agter i begyndelsen af næste folketingssamling at fremsætte forslag her i tinget om en sådan lovgivning.

Spørgsmålet om en naturgasforsyning er naturligvis blevet stærkt aktualiseret gennem en henvendelse til regeringen fra Philipsgruppen, der har gjort betydelige gasfund i den norske del af Nordsøen. Gruppen, der også har rettet henvendelse til andre Nordsøstater, har oplyst, at et eventuelt dansk køb af denne gas vil have til forudsætning, at realitetsforhandlinger herom kan indledes i løbet af de nærmeste mæne-

[Handelsministeren.]

der. På denne baggrund og på baggrund af de undersøgelser, som regeringen har foretaget vedrørende interessen for og problemerne omkring en naturgasforsyning, agter regeringen at tage initiativ til oprettelse af et organ til at varetage den videre planlægning og til at optage forhandlinger med potentielle leverandører af naturgas, herunder i første række forhandlinger med Philipsgruppen om eventuelt køb af gas fra gruppens fund i den norske del af Nordsøen. Jeg skal tilføje, at Philipsgruppen, der jo arbejder på det norske territorium, har en koncession på efterforskning og udnyttelse på de områder, som den norske regering har udstukket, men at spørgsmålet om salg, herunder eksporttilladelse, for den norske stats vedkommende endnu ikke er afklaret i forholdet til Philipsgruppen.

Kampmann: Jeg synes, der er grund til at glæde sig over, at handelsministeren tillægger et statsligt initiativ over for naturgassen en væsentlig betydning. Men når han så kommer til olieforsyningen, er han i stand til at sige lige så klart, at her er ikke behov for et tilsvarende statsligt initiativ. Jeg må sige, at hvis det i begge tilfælde drejer sig om udvinding fra Nordsøen, er det dog to meget betydelige energikilder, det drejer sig om, og så står jeg lidt famlende over for, hvorfor man så krystalklart kan sige, at når det er naturgas, er det et statsligt initiativ, der skal til, men hvis der springer olie ud af de samme huller, er det privat initiativ. Jeg ved ikke, om vi får en forklaring på det på et senere tidspunkt.

Derefter over til SF's forslag. Med fremsættelsen af dette forslag om et statsligt olieselskab og med fremsættelsen af beslutningsforslagene om en beskeden ændring af aktieselskabslovgivningen, som kommer til behandling i morgen, og om statsovertagelse af apotekervæsenet har SF ligesom skummet nogle af overskrifterne i socialdemokraternes erhvervspolitiske program. Det skal SF ikke have utak for, selv om man måske kunne komme på den tanke, om ikke den mere overfladiske behandling af problemstillingen, som elementer i de tre SF-forslag er udtryk for, i virkeligheden skader mere, end den gavner.

Det hedder i bemærkningerne til forslaget

om det statslige olieselskab, at det er utilfredsstillende, at en lille gruppe internationale monopolselskaber kontrollerer olietilførslen til Danmark. Prisdannelsen bliver uægte, og fortjenesterne kan undrages Danmark. Et statsligt olieselskab kan rette op på det forhold. Det er naturligvis rigtigt, at olieimporten domineres af internationale giganter, som kan placere nettoindtægterne, hvor i verden det måtte passe dem, og det bliver sjældent Danmark. Men SF overser, at et statsselskab ikke vil være i stand til at ændre det forhold, hvis det nuværende forsyningsmønster skal fortsætte.

Man må først gøre sig klart, at den sammenslutning af hele forsyningskæden, som for længst er en fuldbyrdet kendsgerning, udelukker, at statsindkøb skulle kunne have den indflydelse på prisdannelsen, som forslaget tilsigter. Der er ingen som helst grund til at tro, at statens indkøbere skulle kunne klare sig med tilfældige udsalgstilbud på verdensolie markedet. Derfor vil et statsligt selskab reelt være tvunget til at handle med koncernerne, indtil danske olieklæder kan udnyttes. Først på et sådant tidspunkt vil der komme mening i forslaget og ikke før. Det betyder, at hvis man i den nuværende situation opretter et statsselskab, vil det også komme til at spise af giganternes hænder, og det er ren ønsketænkning, hvis man forestiller sig, at staten som olieimportør efter at have betalt olieprodukterne til verdensmarkedets importpris vil være i stand til på nævneværdig vis at konkurrere på det danske ret så beskedne marked.

Efter forslaget skal selskabet fortrinsvis tilbyde offentlige virksomheder sine produkter. Jeg vover den påstand, at uanset hvilket idépolitisk grundsynspunkt man måtte anlægge, vil det være svært at komme uden om, at det driftsøkonomisk næppe vil være fordelagtigt at binde offentlige virksomheder til indkøb af olieprodukter hos en enkelt virksomhed. Det giver ikke megen sikkerhed for, at prisen er konkurrencedygtig. Det samme synspunkt må gælde den del af forslaget, som går ud på, at selskabet skal udbygge forsyningsystemer til nye lufthavne, hvorfra forsyningerne skal varetages.

Kooperationen har man ikke glemmt. Det hedder således, at selskabet skal være bemyndiget til at tilbyde leverancer til kooperative handelsselskaber og til andre købere.

[Kampmann.]

Denne del af forslaget forekommer ret overflødig, fordi den er selvfølgelig. Baggrunden for forslaget om Kooperationen er naturligvis, at SF's forslagsstillere ud fra kendskabet til den nuværende kooperative olieforsyning har næret frygt for, at et statselskab, som blev oprettet i dag, måske kunne slå disse selskaber ud. Men SF's forslag løser efter min opfattelse ikke det problem. Det ville have været tilfældet, hvis man, hvad der ikke kan ligge en socialdemokrat fjernet, overvejede et blandingselskab bestående af statslige, kooperative og private interesser — en problemstilling, jeg skal vende tilbage til om lidt.

I forslaget slår man også et slag for et reduceret svovlindhold i olien som led i forureningsbekæmpelsen. Mon ikke denne del af forslaget hører bedre hjemme i en egentlig forureningsmæssig sammenhæng, således som det er sket i socialdemokraternes forureningspolitiske forslag, der har været til debat her i tinget? Det forekommer ikke rimeligt, at forureningsbekæmpelse på dette område alene skal påbydes et eventuelt statsligt selskab. Det rigtige må være generelle regler om svovlindholdet i olien, uanset fra hvilket selskab olien kommer.

Enhver, der har beskæftiget sig med problematikken om at uafhængiggøre den danske energiforsyning, ved, at det væsentligste spørgsmål er at sikre en sand uafhængighed i forhold til udvindelsen af energiprodukterne. Herved tænkes naturligvis på uafhængighed i forhold til de oliefelter, som i dag forsyner os med olie og olieprodukter, og også de gasforekomster, som handelsministeren nævnte. Det er på dette område, socialdemokraterne agter at sætte ind.

I SF's forslag hedder det, at selskabet skal være bemyndiget til at udbygge ilandførings- og fordelingsanlæg for naturgas, og det skal gives koncession på afsætning af de ilandførte produkter. Med denne formulering sigter man ikke særlig præcist på at sikre Danmark tilført energi uafhængigt af de internationale koncerner. Vi ved, at den største uafhængighed for dansk energiforsyning vil foreligge, hvis vi nationalt har sikkerhed for at udnytte de oliefund, som måtte blive gjort på dansk grund. Nu er det således, at A. P. Møller-koncernen har fået meddelt eneret fra 1962 og foreløbig til 1972

til efterforskning og udvinding af bl. a. olie i Danmarks undergrund. Såfremt der ikke findes olie, som kommercielt kan udnyttes inden 1972, vil der være en mulighed for at ændre denne eneretsbevilling, der som bekendt er indgået på enestående favorable vilkår for A. P. Møller-koncernen. Efter socialdemokratisk opfattelse vil den største uafhængighed sikres, hvis efterforsknings- og udvindingsrettighederne overdrages til et blandet selskab med statslig, kooperativ og privat deltagelse, og det er, hvad socialdemokraterne vil arbejde for.

Det er kendt, at et tilsvarende selskab er oprettet i Sverige, hvor det allerede har påbegyndt efterforskning i den svenske undergrund og i den svenske del af kontinentalsoklen. Den borgerlige norske regering har ikke oprettet et tilsvarende selskab, men har søgt at sikre sig indflydelse på allerede gjorte fund i Nordsøen. Efter de oplysninger, man har, synes indflydelsen dog beskeden i forhold til, hvad man måtte opnå ved et egentligt statsligt-kooperativt-privat norsk selskab.

Det vil være nærliggende, at de tre lande får samarbejde med de eksisterende eller kommende selskaber med henblik på at udnytte råstofferne i hele den skandinaviske undergrund. Allerede ved fordeling af koncessionerne til efterforskning efter bl. a. olie på Grønland burde den borgerlige danske regering have det synspunkt for øje. Har man først sikret sig indvindingsrettighederne til olie, giver de videre led i forsyningskæden sig selv. Det er således, at der allerede i dag er privat og vil komme kooperativ raffinaderikapacitet, ligesom et distributionsapparat allerede eksisterer. På denne måde vil det være muligt at sikre en uafhængig forsyningskæde, som vil være til gavn ikke alene for de danske skatteydere og for valutabalancen, men også i høj grad for ønsket om at føre en uafhængig erhvervs-politik i årene fremover.

Jeg går ud fra, at der bliver mulighed for at se på nogle af disse spørgsmål i det kommende udvalgsarbejde.

Winther: Muligheden for fremtidig udnyttelse af gasforekomster i Nordsøen, hvad enten det drejer sig om udnyttelse af et eventuelt dansk fund eller import, har tidligere været drøftet her i folketinget. Der vil

[Winther.]

være tale om en helt ny form for energiforsyning, som vil kræve en omfattende organisation og meget store investeringer. Indførelse af gas som energikilde vil bl. a. kræve etablering af et hovedledningssystem til transport af gassen fra landingsstederne ud til de gasfordelingsselskaber, der skal forestå den videre distribution eller direkte udnyttelse. Jeg tænker her på fjernvarmecentraler, kraftværker o. lign. Det vil være naturligt, at hele denne udbygning af forsyningsnettet foretages af en central, landsomfattende organisation, der kan være ansvarlig for købet af gassen såvel som for udbygningen af fordelingsnettet, og det vil også være naturligt, at staten sikrer sig en tilfredsstillende indflydelse på et selskab af denne karakter. Så langt kan jeg for så vidt være enig med forslagsstillerne.

Jeg kan derimod absolut ikke være enig i, at spørgsmålet om løsningen af problemet med distributionen af gas skulle kunne motivere oprettelse af et statsligt olieselskab. For det første vil jeg rent principielt sige, at vi i det konservative folkeparti ikke ser det som en opgave at oprette statsforetagender, der skal konkurrere med det private erhvervsliv, og vi nærer ingen tiltro til, at et sådant foretagende skulle være i stand til at løse opgaverne bedre og mere effektivt.

I begrundelsen for forslaget anføres dernæst, at priserne på det danske marked på olieprodukter er uægte. Jeg vil gerne spørge: i forhold til hvad? Hverken ved denne lejlighed eller ved tidligere drøftelser her i tinget er der fremkommet oplysninger, der viser, at priserne på olieprodukter her i landet er højere end andre steder, måske endda tværtimod.

Hvis det i debatten her i dag i øvrigt kunne lykkes at få rammet en pæl igennem den, jeg fristes næsten til at sige bevidste misforståelse, som forslagsstillerne giver udtryk for, nemlig at de store olieselskaber ensidigt kan fastsætte deres kalkulationspriser, ville meget være opnået. Forholdet er nemlig det, at priserne kontrolleres af mo-

nopoltilsynet på basis af verdensmarkedsprisen og ikke på basis af kostprisen i Danmark. Dette har tidligere været ganske klart påvist i tinget. Men jeg forstår, at dette faktum er så generende for logikken og argumentationen i forslaget, at man foretrækker at foregive, at man er uvidende om dette forhold.

Hvis man så endda med forslaget tilstræbte, at statselskabet skulle indgå i lige og fair konkurrence med de bestående selskaber, så kunne man måske endda forstå argumentationen, dog uden at være enig i den. Men det fremgår jo helt klart af forslaget, at det, der tilstræbes, er et faktisk statsmonopol. Jeg skal tillade mig at gennemgå de enkelte punkter i forslaget, der viser dette.

For det første skulle selskabet importere og oplagre olie og olieprodukter fortrinsvis med lavt indhold af forureningsstoffer. Dette lyder særdeles besnærende i en tid med forureningsdebat, men motiverer ikke et statsligt olieselskab. Der findes andre måder at angive retningslinjer for det tilladelige indhold af svovl i olie på.

For det andet skulle selskabet forsyne statsbanerne, forsvaret og andre statslige virksomheder — altså et fuldstændigt monopol på leverancer til staten.

For det tredje skulle selskabet have fortrinsret på levering til kommuner — altså i praksis et monopol.

For det fjerde skulle selskabet udbygge forsyningssystemer til nye lufthavne og herefter varetage forsyningerne til disse — altså opbygningen af et fuldstændigt, fremtidigt monopol.

Bemærkningerne om, at selskabet skulle være bemyndiget til at tilbyde leverancer til kooperative selskaber og andre købere, hvad der så end dækker sig under denne upræcise formulering, forstår jeg således, at selskabet her skulle konkurrere direkte med de private selskaber. Som jeg tidligere har anført, betragter jeg ikke dette som en statsopgave.

Jeg må derfor konkludere, at jeg ikke finder nogen begrundelse for at vedtage det

[Winther.]

foreliggende forslag om oprettelse af et statsligt olieselskab, og det konservative folkeparti kan derfor ikke medvirke hertil.

Niels Andersen: Forslagsstillerne har til hensigt, at folketinget pålægger regeringens at udarbejde et lovforslag, der skal indeholde retningslinjerne for et statsligt olieselskab. Dette statslige olieselskab skal importere og oplagre olie og olieprodukter og forsyne statsbanerne, forsvarets institutioner og andre statslige virksomheder med sine produkter, og der skulle være yderligere forsyningsmuligheder, som er opremset i forslaget.

Motiveringen for et sådant forslag er det utilfredsstillende i, at en lille gruppe internationale monopolselskaber kontrollerer olietilførslen til Danmark. Man hævder, at prisdannelsen bliver uægte, og at fortjenerne kan undrages Danmark. Man hævder også, at et statsligt olieselskab kan rette op på dette forhold. Det forekommer umiddelbart at være en noget tyndbenet argumentation, og man kan da i hvert fald ikke tilslutte sig forslaget, sådan som det er udformet. I venstre anser vi i øvrigt et statsligt olieselskab for at være overflødigt, al den stund selve forsyningsnettet jo virker udmærket og er i orden, og man har ikke nogen garanti for, at man vil kunne levere olie og olieprodukter billigere, end tilfældet er i dag. Så vidt jeg er orienteret, har vi i de seneste åringer haft meget lave priser på olieprodukter her i Danmark, og der er derfor ikke nogen umiddelbar brug for et selskab som det her anførte. Vi er af den mening, at det ikke er en statsopgave at gennemføre foranstaltninger, som udmærket bliver klaret af det private erhvervsliv. Som det er sagt også af hr. Kampmann, har man ingen garanti for, at olien derved vil blive billigere. Så længe vi ikke har olieforekomster i dansk undergrund, vil vi ikke på nogen måde kunne have sikkerhed for, hvordan vi kan købe olie hjem, og der er derfor et meget usikkert grundlag for den opfordring, der her er tale om.

Med hensyn til, at selskabet også skal udbygge ilandførings- og fordelingsanlæg for naturgas, foreligger der et meget alvorligt problem, som handelsministeren sagde der vil blive lovgivet om i den kommende samling. Indtil da mener jeg ikke vi fra ven-

stres side kan støtte, at man gennemfører et forslag, der beskæftiger sig med disse anliggender.

Niels Helveg Petersen: Det forslag, som SF her har fremsat, rejser langt flere spørgsmål, end det selv besvarer.

Det rejser spørgsmålet om, hvordan man vil sikre uafhængighed af de store koncerner, som man i bemærkningerne har så meget imod. Hvordan vil et statsligt olieselskab, som skal købe hist og her, være sikret uafhængighed af de store selskaber? Det oplyses ikke, om man selv skal bygge raffinaderier, eller om man udelukkende skal købe de færdige produkter, om man selv vil gå ind i tankskibsflåden, selv bygge store tankanlæg osv. Ikke et ord om, hvor store midler SF havde tænkt sig at investere på dette område.

Spørgsmålet er også, om det vil være rimeligt under alle omstændigheder at give et statsligt selskab fortrinsret til levering til offentlige institutioner, ganske uanset om man kan konkurrere på prisen eller ej. Der siges ikke noget om, om man vil gå ind i selve benzinhandelen. Måske skal bemærkningerne om samarbejde med kooperationen tydes derhen, at man vil indgå i et vist samarbejde med kooperationen, hvis kooperationen da vil. Men det var nok af interesse at vide, om det kun er oliehandel og flybenzin, og om man helt udelukker muligheden af at gå ind med automobilbenzin. I givet fald: hvorfor har man ikke taget det område med?

Der er spørgsmålet om den svovlfattige olie, hvor det er min opfattelse, at dette spørgsmål bliver vi nødt til at løse under alle omstændigheder. Det er ikke noget, der kan indskrænkes til, hvad et statsligt olieselskab kan få af andel på det danske marked. Vi bliver nødt til under alle omstændigheder at løse dette problem, enten ved at forrense olien eller ved at rense røgen fra de store røgidler.

Der har i den offentlige debat med rette været stærk diskussion om olieselskaberne, hvis regnskaber jo ikke har udvist fremragende resultater. Forholdet er det, at oliepriserne godkendes af monopoltilsynet, at olieselskaberne ikke ensidigt kan fastsætte deres egne priser, og at prisudviklingen rent faktisk i 1960ernes forløb har været fal-

[Niels Helveg Petersen.]

dende for olieprodukter. For nylig havde en kreds af folketingsmedlemmer lejlighed til at se nogle interessante tal, som blev fremlagt af et af de store olieselskaber, Dansk Esso. Dette materiale har været offentliggjort, og i det findes der en lang række oplysninger om international oliehandel og om prisdannelsen ikke alene på olien, men også på fragterne. Der findes også en lang række oplysninger om forsyningen af det danske marked. Jeg vil finde det naturligt, at man i det udvalg, som skal behandle SFs forslag, kommer ind på dette materiale, og jeg vil også finde det naturligt, i hvert fald meget ønskeligt, at andre olieselskaber bidrager til diskussionen om forholdene ved at offentliggøre tilsvarende materiale. Jeg tror, vi derved vil få nyttige ting frem.

Med den viden, man indtil videre har om det materiale, der er fremlagt, må jeg sige, at SFs forslag ikke er særlig imponerende. Der er også i SF-gruppen mennesker, som ved mere om olieselskabernes og oliehandlens problemer, end det fremgår af dette forslag.

For nogen tid siden vakte hr. Poul Dam opmærksomhed ved at karakterisere et socialdemokratisk forslag på det sociale område som „alt godt fra havet“. Han ville dermed markere, at det var et forslag, der kun indeholdt nogle lækkerbidder, men ikke lagde op til en realitetsdrøftelse, ikke var seriøst og ikke var særlig gennearbejdet. Det samme gælder det forslag, SF her har fremsat, og det er sådan set beklageligt, at SF ikke kunne holde den linje, som skinnede igennem hr. Poul Dams karakteristik af et socialdemokratisk forslag på et andet område.

Der findes på det danske marked en ikke ringe konkurrence, hvad bl. a. lavprisselskaberne er udtryk for; men lavprisselskaberne er jo henvist til, på samme måde som et statsligt olieselskab ville være det, at købe hos de store koncerner, og det er derfor meget tvivlsomt, på hvilken måde et sådant selskab vil kunne påvirke prisdannelsen. Jeg tror derfor ikke meget på, at SFs forslag har nogen fremtid for sig og da i hvert fald slet ikke uden nøjere oplysning.

Det, det imidlertid kan være af interesse at diskutere og allerede tage hul på nu, er, hvad der skal ske med eventuelle fund i den danske undergrund, både af naturgas og

olie. Her er jeg tilfreds med de bemærkninger, handelsministeren gjorde om, at staten må sikre sig en meget betydelig kontrol med forekomsterne i Danmark og med, hvad der måtte være at importere af norsk Nordsøgas. Jeg tror, det er et rigtigt synspunkt, at hvis der i vor nærhed bliver tale om at udvinde olie og importere olie og naturgas fra Nordsøfeltene, må det offentlige sikre sig en meget betydelig kontrol både med sikkerheden og med virksomheden i øvrigt. Vi ser frem til en diskussion af dette i forbindelse med et senere lovforslag.

Sigsgaard: Også jeg har bemærket det møde, der af et stort olieselskab har været afholdt for nylig, hvor man bl. a. over for medlemmer af dette ting og repræsentanter for partierne ville redegøre for sin situation, og hvor man beklagede sig meget over, at man desværre havde et meget stort underskud. Jeg har også bemærket, at bl. a. hr. Niels Helveg Petersen stort set accepterede de regnskaber, der blev lagt frem, men som han kun havde en enkelt dag til at se på, og som overhovedet ikke var detaljeret på nogen måde. Derfor vil jeg lige knytte den bemærkning til hans ønske om, at vi også får regnskabstal frem fra andre selskaber, at så må det sandelig være anderledes detaljerede regnskaber.

Det giver i øvrigt anledning til, også da flere ordførere her har talt om, hvor billigt Danmark får olien gennem de store monopoler, at minde om det, der efter forhandlingerne i Teheran kom frem fra olielandenes forhandlingsledere, nemlig at den olie, som olielandene får 1 dollar for, betaler man i Vesteuropa 14 dollars for. Selv om man trækker de ganske store skatter fra, er det gennemgående sådan, at prisen på olien nidobles på vejen fra olielandene og til Vesteuropa, så der kunne godt være nogen anledning til at røre ved det forhold.

I det hele taget vil jeg godt benytte lejligheden til at spørge handelsministeren, om den prisforhøjelse, der blev aftalt i Teheran, vil få lov til at slå fuldt igennem — vel at mærke selvfølgelig hvis olieselskaberne ønsker det — her i Danmark. Da aftalen var indgået, kom det frem fra japansk side, at man ikke ville acceptere, at disse prisforhøjelser slog fuldt igennem over for de japanske forbrugere; det var specielt den japan-

[Sigsgaard.]

ske olieindustri, der gjorde indsigelse, nu ville man prøve at frigøre sig for de store selskabers kontrol. Fra tysk regeringshold blev det også sagt, at man dér i hvert fald ikke ville tillade, at prisforhøjelserne slog fuldt igennem. Jeg beder om en kommentar fra handelsministeren til det spørgsmål.

Og så til selve forslaget. Det ligger jo i naturlig forlængelse af de forslag, VS har stillet om en undersøgelse af benzinhandelens forhold; om en mere effektiv beskatning af benzinselskaberne og flere andre tanker og forslag, vi er fremkommet med. Generelt set må vi være tilfreds med, at også andre partier tager olie- og benzinforsyningen op politisk; det er bare kedeligt, at den slags forslag bliver modtaget, som det også er sket med forslaget her i dag; dels bliver det fuldstændig afvist fra VK-partiernes side — det er jo ikke overraskende — dels præsenterer de radikale en balancegang ved at stille en hel masse spørgsmål og påstå, at forslaget er for dårligt. Jeg synes også, forslaget er for dårligt; sådan er det jo tit med oppositionens forslag. Spørgsmålet er bare: hvad vil de radikale så gøre? Det fik vi ingenting at vide om. Jeg synes, det er vigtigt, at dette spørgsmål bliver taget op, også fordi oliemonopolernes politiske indflydelse og deres økonomiske magt — og begge dele er stærkt voksende — er betænkelig.

Vi så gerne et nordisk samarbejde om udvindingen — det var den socialdemokratiske ordfører også inde på — og også om raffinering og distribution af olieprodukter; og vi anbefaler, at der optages forhandlinger om dannelse af et fællesnordisk selskab, hvor staterne har hovedindflydelsen.

Kan det ikke gennemføres, så må der oprettes et selskab på rent dansk basis. Det er vigtigt, at selskabet får koncession på udforskning og udvinding af olie på dansk område. Det er desværre ikke med i selve beslutningsforslaget. Der er en bemærkning i fremsættelsestalen. Jeg tror, det skal med, det burde have været med i selve forslaget.

Det er også vigtigt at understrege, at selskabets import almindeligvis bør gå uden om de internationale monopolselskaber. Det mente hr. Kampmann ikke var muligt. Det tror jeg nu nok det er. Hvis selskabet aftager olie fra monopolerne, kommer det nemt

til at bidrage til udbygningen og undertrykkelsen i den tredje verden. F. eks. udnytter amerikanerne jo deres magtstilling i Vietnam til på helt urimelige vilkår at sætte sig i besiddelse af de umådelig rige olieløfter i og omkring Indokina. Man kan vel sige, at olien efterhånden er blevet en af hovedgrundene til den stadigt eskalerende amerikanske krig imod Indokinas folk.

SF understreger, at der skal importeres svovlfattig olie. Jeg er helt enig med hr. Kampmann i, at det er ikke et forslag, der hører hjemme i dette beslutningsforslag. I øvrigt er det ikke nogen særlig effektiv måde at bekæmpe forureningen på, set globalt. Hvis i-landene bruger deres rigdom til at sikre sig den svovlfattige olie, så henviser man bare de fattige lande til at bruge den mere forurenende olie. Det må dreje sig om at få fastsat lovbestemmelser om maksimum af svovlindhold og andet indhold af farlige stoffer, og så kan man enten rense olien, eller man kan importere svovlfattig olie. I den forbindelse kunne jeg ønske, at forslaget indeholdt bestemmelser om, at det selskab, der tales om, også skal stå for olieaffineringen.

Forslaget slår på, at selskabet skal forsyne de offentlige og tilsvarende institutioner; og det er naturligt, men disse institutioner, skal jeg lige nævne, får jo i forvejen olien ret billigt. Det er de mindre forbrugere, der overvejende betaler monopolprofitterne, og derfor bør det understreges, at selskabet bør have som væsentlig opgave, i samarbejde eventuelt med kooperative selskaber, at dække så stor en del af det private olieforbrug som muligt foruden det statslige.

Selskabets importpolitik er som allerede nævnt vigtig. I dag er det mig bekendt sådan, at landet får en stigende del af olieforbruget dækket af olie fra Angola; derved støtter man Portugals kolonipolitik, og det kan ikke være et statsselskabs opgave at bidrage til noget sådant. Der ligger meget politik i oliespørgsmålet, og det vil der også gøre, selv om man får et selskab, som der foreslås her.

Der er ingen tvivl om, at der kan spares hundreder af millioner kroner om året, hvis de internationale monopolvers stilling svækkes afgørende. Om så forslaget er radikalt

[Sigsgaard.]

nok, er en anden sag, men VS er med de bemærkninger, jeg har gjort, positivt indstillet over for det.

Det store spørgsmål er, og det skal jeg slutte med at sige, hvordan socialdemokratiet stiller sig. VKRs stilling er alt for kendt. De støtter i et og alt, og det har deres ordførere også gjort her i dag, de udenlandske selskabers monopol. Men hr. Kampmann fra socialdemokratiet erkendte beredvilligt, at den daværende socialdemokratiske regering gav A. P. Møller koncession på helt urimeligt favorable vilkår. Jeg synes, det var meget vigtigt, at den erkendelse kom her i dag, for det betyder vel, at noget sådant ikke vil gentage sig med socialdemokratiets gode vilje, at man har ændret holdning, at man er blevet klogere på det punkt. Jeg forstod hr. Kampmann sådan, at såfremt socialdemokratiet får magt til det, så vil man sikre, at det offentlige får kontrol med såvel olieeftersøgningen som olieudvindingen i de eventuelle felter, der kan blive tale om i Nordsøen og på anden måde inden for dansk territorium. Jeg håber, at det er rigtigt forstået. Jeg hørte det sådan, og bemærkningerne var temmelig klare, og det er måske det væsentligste resultat, der kan komme ud af debatten her i dag.

Hanne Reintoft: Selv om vi ikke har en udenrigspolitisk debat i dag, er det vist klart for de fleste her i salen, at spørgsmålet om pris og kvalitet på olie og benzin i og for sig er et underordnet problem i forhold til de sikkerhedspolitiske aspekter ved gennemførelsen af forslaget. Hvis forslagets gennemførelse bare var et konkurrencespørgsmål, så ved regeringen udmærket, at man kunne købe olien meget billigere, bl. a. fra verdens længste olieledning, der munder ud i Østersøen, og som har en kapacitet, der er dobbelt så stor som det totale danske forbrug af olie. Desværre er det afgørende spørgsmål ikke, hvor olien kan købes billigst i forhold til kvaliteten, men det afgørende spørgsmål er som sagt forsvarsministerens holdning til og forskellige, vel hemmelige aftaler med olieleverandørerne. Det er forsvarsministeren, der sidder på oliehanen og træffer aftaler med de 7 udenlandske monopololieselskaber, der forsyner Danmark med energi, og det er ham, der har hovedan-

svaret for den manglende priskonkurrence, vi kan konstatere her i landet.

Forslaget om et statsligt olieselskab er et særdeles berettiget forslag, specielt hvis vi også inddrager landets forsvarspolitiske interesse i at sikre sig forsyninger i en afspæringsituation. Det er ikke særlig betryggende, at vi udelukkende er afhængige af olieleverandører fra NATO-landene, ikke mindst når vi tager hensyn til den krigsførelse, som leverandørlandene udøver i Indokina og Mellemøsten. Det ville have været mere betryggende for befolkningen, om Danmark førte en mere neutral udenrigspolitik og sikrede os energiforsyning fra flest mulige lande.

Der har været en hel del mere eller mindre ægte benovelse i anledning af det offentliggjorte regnskab fra Dansk Esso, specielt over underskuddet på 19½ mill. kr. Dermed mener man måske, at det er bevist, at firmaet ikke har kunnet svare skat siden 1963. Det er meget sjovt, at SF-forslaget om et statsligt olieselskab kommer samtidig med Essoregnskabet offentliggørelse, og regeringen burde vel egentlig se det som en ekstra tilskyndelse til at se alvorligt på SF-forslaget og overveje, om ikke et statsligt olieselskab ville være det eneste regulære. Selvfølgelig skal man ikke overvurdere statsmagtens rolle i denne situation; hvis man ikke på nogen måde vil lave om på sin politik, så kommer vi måske ikke så langt, men der skulle dog være mulighed for at lægge en anden politik.

Jeg forstod ikke helt hr. Winthers skarpe angreb mod statsligt monopol, samtidig med at han vildt og voldsomt forsvarede de eksisterende monopoler. Det var jo et meget varmt forsvar for de monopoler, der både snyder med priserne og snyder i skat.

Jeg hører imidlertid til skeptikerne, hvad angår monopoler og specielt oliemonopolerne, og med hensyn til Essos regnskab kan jeg da erkende mig enig med Information, der den 6.-7. marts 1971 skriver, at Essos direktører nok er klogere end direktøren for Ebberrød Bank. Jeg tror ikke, man er på fallittens rand i Esso. Hvis hvert dansk olieselskab reelt kører med et underskud på 20 mill. kr., så må man i hvert fald sige, at det haster meget med at få oprettet et statsligt olieselskab til sikring af vores energiforsyning. For enten er Essoregnskabet værdiløst

[Hanne Reintoft.]

eller direkte svindel, hr. handelsminister, eller også må staten omgående sikre sig mod oliemonopolernes konkurs og sørge for, at der er et statsligt olieselskab, der kan rette op på de ulykker, de private monopoler har forvoldt.

Jeg synes, det er uhørt frækt, at syv olieselskaber med en aktiekapital tilsammen på 350 mill. kr. ikke skulle kunne finde ud af at drive oliehandel så forretningsmæssigt, at selskaberne giver overskud og dermed grundlag for at betale skat. Jeg vil faktisk tro, at et statsligt olieselskab kunne gøre det betydelig bedre og betydelig billigere for befolkningen. Uanset om olieselskabernes regnskaber er korrekte eller ikke korrekte, så er det en kendsgerning, at staten hverken har et skattemæssigt udbytte af selskabernes overskud eller nogen som helst garanti for forsyning i en afspærringssituation.

Jeg ved ikke, om handelsministeren har nogen mening om det problem, men vi kunne komme i en aldeles uheldig situation. Ministeren ved antagelig, at vores lagerreserver kun udgør 10 pct. af det årlige forbrug, svarende nogenlunde til en måneds forbrug, så uanset hvordan vi vender og drejer problemstillingen, og uanset om man synes, det er et veludarbejdet forslag eller ej, så er der et stort behov for, at staten overtager olieleverancerne, oliekøbene.

Jeg kan på det varmeste anbefale, at forslaget vedtages.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange): Det forslag, som vi har diskuteret i nogen tid, er et forslag, som socialistisk folkeparti har arbejdet med i nogle år, og man kan naturligvis sige, at det er overfladisk, og man kan komme med mange andre bemærkninger om det. Jeg vil hellere selv karakterisere det som et moderat forslag og et forholdsvis realistisk forslag, som så nogenlunde svarer til, hvad der er gennemført i Danmark under de økonomiske betingelser, vi arbejder under. Det er forslag, som vil egne sig til udvidelse, efterhånden som man indvinder erfaringer, og efterhånden som en række andre forudsætninger opfyldes, som jeg senere skal nævne noget om.

Man har fået det indtryk af regeringsordførernes taler, at tanken om et statsligt olieselskab nærmest var i familie med arvesyn-

den, og det er muligvis rigtigt, men jeg vil dog gøre opmærksom på, at statslige olieselskaber heller ikke i det, man sædvanligvis kalder kapitalistiske lande, er nogen sjældenhed, og at de synes at klare sig endda særdeles godt. Man kan specielt se på Italien, hvor det statslige olieselskab jo er i en særdeles dominerende og klar position.

Jeg synes, der er en lang række forhold, der taler for, at det ville være fornuftigt, om vi kom et stykke vej med oprettelse af et selskab af denne type. Jeg skal da ikke lægge skjul på, at mit parti ville meget gerne gå overordentlig meget længere, men det er jo, ligesom det er lidt fjollet at stille forslag til en VKR-regering om at gennemføre et socialistisk principforslag. Jeg synes derimod, at forslag af denne art skulle en hvilken som helst, bare nogenlunde fornuftig regering kunne klare, og det var den fromme baggrund for, at vi har fremsat det.

Jeg mærkede mig i handelsministerens bemærkninger til forslaget, at han dog i hvert fald var opmærksom på, at det, som havde været, om jeg så må sige udslaggivende for, at vi havde fremsat forslaget, var også et spørgsmål, som interesserede regeringen, nemlig spørgsmålet om Nordsøgasen, som vi i øjeblikket ikke kan udtale os for konkret om. Det har naturligvis også betydning for dette forslag. Vi ved ikke meget om betingelserne for at sikre os den norske gas, vi ved meget lidt om, hvor meget gas der bliver at finde i de danske områder, og vi ved endnu mindre om, hvorvidt der vil blive fundet olie i de danske områder. Alle disse usikre ting gør, at man naturligvis ikke kan fremsætte et beslutningsforslag, der har næb og kløer, når man ikke ved, om der er noget at sætte næbbene og kløerne i. Men der er ingen tvivl om, at forslaget her tager sigte på netop at være beredt, hvis sådanne muligheder skulle vise sig at være konkrete.

I anledning af de bemærkninger, som handelsministeren kom med om, hvad der interesserede regeringen i forbindelse med dette forslag, skal jeg ikke lægge skjul på, at det er formodentlig også dér, den største og mest interessante fremtidsinteresse ligger, så måske vi alligevel i den sidste ende får et positivt oplæg.

Derimod mener jeg, at handelsministeren overså nogle andre ting, som også trænger

[Morten Lange.]

til en fornuftig beslutning inden for længe. Vi står muligvis, hvis regeringen da kan tage sig sammen til at beslutte et eller andet, over for et meget stort lufthavnsanlæg på Saltholm, og et lufthavnsanlæg giver i sin opbygning også et meget, meget stort olieforsyningsproblem med udbygning af faste anlæg og installationer og en lang række andre forhold. Jeg tror, det ville være overordentlig praktisk og nyttigt, om staten, samtidig med at man bekostede eller i hvert fald dog besørgede disse meget store anlæg i forbindelse med lufthavne, også sikrede sig olieleverancen; det ville efter min opfattelse være en rimelig ting at gøre i forbindelse med disse store anlæg.

Jeg forstod på hr. Kampmann, at han var sådan mellemtilfreds med forslaget; det var ikke vidtgående nok, og det gik for vidt; det var noget, socialdemokraterne tidligere havde tænkt på, og han kunne have tilføjet: det er såmænd også noget, socialistisk folkeparti tidligere har tænkt på. Det er jo ikke nogen åbenbaring, der er kommet til os nu her for ganske nylig under hensyn til, at hr. Sigsgaard har talt om oliepriser et stykke tid. Det er noget, som mange af os har arbejdet med længe, men som det forekommer mig at en række konkrete ting, som er ved at skulle til at ske, aktualiserer, så det er ønskeligt at få et forslag frem nu, hvorved folketingsret får lejlighed til en debat.

Jeg vil ikke gå i detaljeret polemik med hr. Kampmann om dette forslags over- eller underfladiskhed, blot nævne, at så vidt jeg kan bedømme, så nævner det de områder, som det er nærliggende at tage fat på, og det er meningen med det. Selv i sådan en kort skitse håber jeg jeg har fået de fleste med. Jeg indrømmer, at man nævner i dette forslag ikke specifik olien i Nordsøen, fordi vi ikke ved, om den er der, og hypotetiske forslag kan jeg ikke rigtig lide at bede folketingsret om at træffe beslutning om. Det er naturligvis klart, at efterhånden som der opstår nye muligheder, vil beslutningsforslaget rimeligt sigte på disse også.

Jeg tror i og for sig nok, at hr. Kampmann og mit parti kunne blive enige om grundtræk for, hvad der var rimeligt i et statsligt olieselskab.

Jeg tror imidlertid, at hr. Kampmann i nogen grad undervurderer de muligheder,

der findes for at sikre sig olie ude fra den store verden. Det er, ligesom om hr. Kampmann binder sin oliesocialisme til håbet om, at der skulle være olie i Nordsøen. Der er selvfølgelig en forbindelse, og jeg håber da virkelig, det går sådan, men hvis det nu ikke går sådan, så er jeg varm tilhænger af, at vi sikrer os olie også ude i det glubende marked. For mere glubende, end at man med et dansk olieselskab kan sikre sig rimelige forsyninger, tror jeg trods alt ikke at dette meget glubende marked er.

Hr. Winther var så skeptisk over for forslaget, at vi formodentlig ikke behøver at gå ind i en intim debat. Vi kan blot skønne, at vi er inderligt og for grundlæggende uenige om spørgsmålet om oprettelsen af et offentligt olieselskab. Jeg skal blot gøre hr. Winther opmærksom på, at der står ikke i dette forslag, at selskabet skulle have monopol på kommunale leverancer; der står, at det skal have fortrinsret, hvis priser og kvalitet er konkurrencedygtige, hvilket, så vidt jeg kan bedømme, er noget andet.

Hr. Niels Helveg Petersen ville gerne have at vide, hvor store beløb der skulle investeres, og mange andre rare ting. Det ville jeg skam også meget gerne have at vide; det er da helt klart. Hvis jeg havde vidst alle disse udmærkede ting, som hr. Niels Helveg Petersen her nævnte, så havde det været en enkel sag at udarbejde et lovforslag. Men det er jo sådan med mange af disse ting, som skal udrettes engang i fremtiden, at mange af dem netop er blevet grundlagt på, at man kommer med en folketingsbeslutning om, at der skal foretages noget i en bestemt retning, og formen, størrelsen, værdien, omfanget fastlægges, efterhånden som man arbejder sig fremad på grundlag af skitsen. Derfor mener jeg ikke, at jeg på nuværende tidspunkt skylder hr. Niels Helveg Petersen noget konkret svar i kroner og øre. At mit forslag også dækker handel med benzin, fremgår efter min mening ganske tydeligt; det drejer sig om olieprodukter, og benzin er et olieprodukt, derfor er det omfattet af beslutningsforslaget.

Hr. Sigsgaards bemærkninger var i hovedsagen positive. Han var også inde på spørgsmålet om udviklingskoncessionerne til Nordsøgas. Jeg er enig med hr. Sigsgaard i, at her findes et problem, som vi meget snart må se at få en klar opfattelse af. Jeg for mit

[Morten Lange.]

egtet vedkommende har været tilbageholdende med formuleringerne her, for indtil vi ved, hvad det er, vi giver koncession for, er det lidt vanskeligt at udtale sig både om vore muligheder for en dansk nationaliseret udvinding og om, hvilket produkt vi skal nationalisere. Men jeg har inderlig sympati med, at vi — hvis sådanne forekomster virkelig forefindes — så sørger for, at de kommer ind under en offentlig beslutningsproces og en offentlig koncession.

Jeg mener, at det vil være værdifuldt at få set på nogle af disse spørgsmål som en beredskabsforanstaltning med hensyn til problemer, som er nært forestående, og jeg håber, at den skepsis, som flere af ordførerne har givet udtryk for, efterhånden må falde i et lidt mere roligt og fredeligt leje, efterhånden som handelsministeren formodentlig bliver gashandelsminister blandt sine andre mange udmærkede funktioner, og efterhånden som det hele måske bliver lidt mere naturligt og ikke mere, som jeg nævnte det indledningsvis, betragtes som noget, der har med arvesynden at gøre.

Johan Philipson: Vi får jo en af dagene at se nøjagtigt, hvad handelsministeren har sagt. Jeg er vældig interesseret i, hvad han sagde om Nordsøgassen. Jeg fik skrevet ned: oprettelse af et organ til forhandling om køb af gas. Hvorledes dette organ skal sammensættes, og hvorledes det skal fungere, det er jo meget, meget væsentligt.

Det fremgår i øvrigt af det, der er blevet sagt her, at det ligesom skulle haste så voldsomt med at få en aftale om Nordsøgassen. Det kan jeg med forretningsmæssige øjne ikke finde nogen begrundelse for, idet man stadig væk borer videre, og vi kan vente, til vi et år eller to fra dato har flere om budet med hensyn til at levere gas til Danmark. Jeg kan med min bedste vilje ikke se, at det haster så voldsomt, at det haster med at få en lovgivning stablet på benene om fremførelse af ledninger og haster med at få aftalt, hvorledes det løb i øvrigt skal køres. Det må afvente den videre udvikling.

Jeg håber, at dette forslag ender i et udvalgsarbejde, og håber, at de mange ivrige i dette udvalg vil stille mange spørgsmål. For meget af det, der er sagt, er i høj grad en form for ønsketænkning.

Jeg har levet i oliebranchen i et lille hjørne i de sidste 12-13 år på nogle slagteri- og mejeriers og en lang række landmænds vegne, og min fornemmelse af problemerne er en lidt anden, end der her er givet udtryk for. Baggrunden for forslaget er en vis fornemmelse af, at Danmark skulle blive økonomisk mishandlet af de såkaldte monopoler. Det er jo ikke rigtigt. Danmark har i de sidste mange år været et af de lande i Europa, der har haft de laveste oliepriser. Også de to lande Italien og Frankrig, der har relativt store statsolieselskaber, har et betydelig højere prisniveau, end vi har haft her i Danmark. Herom kommer der nok oplysninger frem under udvalgsarbejdet, der kan bekræfte eller afkræfte hr. Morten Langes ord.

Vi kan ikke have denne debat løbende længere her i dette land, uden at vi får realiteter på bordet, og derfor håber jeg, at handelsministeren vil være i stand til at besvare den lange række spørgsmål, som jeg formoder vil komme. De bliver ikke lette at besvare, og det kommer til at koste det offentlige nogle penge at fremskaffe de oplysninger.

Det, der springer stærkest i øjnene, når man hører hr. Morten Lange tale og i øvrigt læser forslaget, er den kolossale mangel på virkelighedssans. Den ene dag ønsker man lufthavn på Saltholm, den anden dag måske en bro over Store-Bælt, man prioriterer forureningsdebatten højt ligesom vi andre og taler nedsættende om denne regerings evne til at forsyne erhvervslivet med kapital. Og nu vil man minsandten midt i denne situation have hældt nogle milliarder eller mere i et forsøg på at danne et statsligt olieselskab. Her er jeg nødt til at sige: må vi så få at vide, hvad vi skal løse først. For alt dette kan kun løses ved brug af én ting, nemlig kapital, som vi har meget lidt af. Må jeg bede forslagsstillerne sammenholde det med deres ønske om et kapitalmarkedsråd. Jeg kunne have lyst til at spørge: hvilken prioritet skal denne opgave have?

Den baggrund, forslaget er fremsat på, er efter min mening forkert. Danmark er ikke blevet mishandlet med hensyn til oliepriser. I øvrigt kan man indirekte aflæse noget om oliehandelens forhold derved, at går vi 5 år tilbage, var samtlige de store selskaber i stand til totalt at selvfinansiere. De havde

[Johan Philipsen.]

altså en fortjeneste, der kunne afholde udgifterne ved eftersøgningen af olie. De sidste 3-4 år er der på det internationale kapitalmarked kommet betydelige emissioner fra de store olieselskaber. Jeg er ikke vidende om, om de penge skal anvendes til olieeftersøgning, eller de skal anvendes til et forsøg på at gå ind i eftersøgning efter nuklearbrændsel, men selve lånoptagelsen indicerer altså, at den samlede virksomhed ikke mere kan finansieres af selskabernes fortjeneste.

Må jeg i øvrigt til sidst sige til handelsministeren: det er blevet sagt, og det er desværre sagt så ofte til den danske offentlighed, vel ikke helt uden handelsministeriets medvirken, at vi må forvente, at de meget høje priser, vi har på olieprodukter, vil gælde nogen tid ud i fremtiden. Min forventning og manges forventning til den periode, vi har foran os, er, at den vil give relativt stærkt faldende priser. Jeg beder altså om, at man ikke ved sine udtalelser forlænger den psykologiske tilstand, som i grunden er det eneste, der holder olieprisen oppe på den nuværende højde.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg skal kun svare på et par ganske enkelte spørgsmål, der er stillet til mig under debatten. Hr. Kampmann betegnede den koncession, der blev givet i 1962, som favorabel. Det skal jeg ikke udtale mig om. Det eneste helt sikre er jo, at der indtil dato er blevet investeret endog meget betydelige summer, uden at man har fundet noget, der med sikkerhed kan siges at kunne føre til indvinding af olie eller gas.

Dernæst spurgte hr. Kampmann mig om årsagen til min forskellige holdning på regeringens vegne over for naturgas på den ene side og olie på den anden side. Dertil skal jeg gerne svare det ganske naturlige, som jeg har sagt, at naturgas som ny energikilde forudsætter naturligvis et hovedtransmissionsnet gennem landet, altså ganske særlige

fordelingsforhold, mens der derimod for olies vedkommende findes både fordelings-systemer og raffinaderier. Hr. Kampmann ved godt, at den koncession, der er givet, er givet til det, man kalder A. P. Møller-koncernen, at denne i forvejen arbejder sammen med en række olieselskaber, som både kapitalmæssigt og ekspertisemæssigt deltager i dette samarbejde, og at i alt fald to af disse olieselskaber samtidig har raffinaderier her i landet. Jeg kan derfor ikke se, at der er brug for nogen statslig formidling på dette område. I øvrigt vil jeg tilslutte mig hr. Morten Langes ord: lad os nu først se, om der findes noget, så kan vi jo komme tilbage til det.

Hr. Sigsgaard spurgte mig, om de prisforhøjelser, som de olieforsynende lande har fået, vil slå igennem her i landet. Hr. Sigsgaard ved lige så godt som jeg, at dette afgøres af monopoltilsynet ved en afvejning på den ene side af selve prisforhøjelserne på varen og på den anden side af fragtraterne, at det ifølge loven er monopoltilsynets afgørelse med rekurs til monopolankenævnet og til domstolene, og at jeg som handelsminister ikke har noget med dette at gøre.

Hvis jeg opfattede det rigtigt, sagde fru Hanne Reintoft rent ud sagt, at de herværende olieselskaber snyder med priserne og snyder i skat. Jeg synes ikke, det er tilstedeligt at sige dette fra denne beskyttede talerstol. Man kan sige det andetsteds, hvor man kan blive draget til ansvar. Det er monopoltilsynet, der har kontrollen med prisdannelsen, og det er skattevæsenet, der har kontrollen med, hvad der skal betales i skat. Jeg synes ikke, der kan være rimelig grund til at fremkomme med en sådan udtalelse fra denne talerstol, der dog skulle udmærke sig ved en vis ærværdighed.

Til hr. Johan Philipsen vil jeg sige, at jeg inderlig gerne ville dele hans ønske om, at oliepriserne eller kombinationen af oliepriser og fragter skulle vise nedadgående tendens. Det ville i allerhøjeste grad være ønskeligt her i landet, men jeg er altså betænkelig ved

[Handelsministeren.]

at vise nogen optimisme i den henseende, navnlig fordi olieforbruget faktisk er i ret kraftig stigning verden over.

Kampmann: Jeg vil først tilkendegive over for hr. Morten Lange, at jeg synes, det er godt, at der med forslaget er skabt grundlag for, at vi kan få en diskussion om energiproblemerne og den særlige side af energiproblemerne, som olien og olieprodukterne frembyder. Det skal der ikke være tvivl om. Men jeg vil også godt understrege, at for mig at se starter SF-forslaget, om jeg så må sige, i den forkerte ende, nemlig i den sidste ende, i salgsleddet, hvor det for os at se er det mest afgørende, hvis man ønsker at uafhængiggøre Danmark i forhold til sine energikilder, at man starter i den anden ende, nemlig hvor selve energikilderne skabes, altså hvor oliekilderne springer eller udnyttelsen skal finde sted; det er i og for sig selve grundlaget.

For at sige det relativt kort kan man med en tilstrækkelig kapital, som hr. Johan Philipsen også var inde på det, med lethed tilvejebringe distributions-, transport- og raffineringkapaciteten, hvorimod i visse tilfælde nok så mange hundrede millioner kroner ikke vil være tilstrækkeligt, hvis man skal sikre sig udvindingsrettighederne. Det er dér, vi skal sætte ind, særlig da der dog er potentielle muligheder for, at man på dansk grund eller på den danske del af kontinentalsoklen kan gøre fund.

Når man henviser til Italien som et godt eksempel på et statsligt selskab, så vil jeg sige, at det karakteristiske for de italienske forhold og for de franske, som man kunne trække med ind her, er jo, at her har der fundet det, man kan kalde en lodret fusionering, sted. Både franskmændene og italienerne råder ikke alene over salgsledelser, som hr. Morten Lange sigter på i sit forslag, men også over raffineringkapaciteten, transportkapaciteten og udvindingsrettighederne, og derfor er det lykkedes i de to pågældende lande at stå ganske stærkt med statsligt styrede eller statsligt dominerede selskaber.

Må jeg sige til handelsministeren, at når jeg omtalte A. P. Møller-koncessionen som favorabel, så var jeg naturligvis helt opmærksom på, at der i første omgang er inve-

steret betydelige midler i efterforskningsforsøg ikke alene på dansk grund, men også på kontinentalsoklen. Det favorable ligger efter det tidspunkt, hvor det måtte blive klart, at der findes olie eller olieprodukter, som kan udnyttes kommercielt. Det er jo ikke nogen dansk iagttagelse, at det er en favorabel koncession; andre lande, som har givet koncessioner, har ved flere lejligheder givet udtryk for, hvor overordentlig favorabel den koncession var, som den danske stat havde givet A. P. Møller-koncernen. Ikke alene de 7½ pct., som jeg omtalte, men også det forhold, at man ikke har nogen sikkerhed for, at produkterne derefter overføres til Danmark. Der er fuld mulighed for at overføre dem både til Tyskland, til Nederlandene og til England, hvis man føler, at markedet dér er større — og det er formentlig større, end det er i Danmark. Så er det eneste, vi får ud af det, de sølle 7½ pct.; vi får praktisk taget ikke mere ud af det. Det var det, der var argumentationen for, at jeg fandt, det var en favorabel ordning.

Må jeg sige, at jeg føler mig ikke helt overbevist af svaret fra handelsministeren om, at der skulle være den store forskel på, om det var naturgas, man fandt i Nordsøen, eller det skulle være olie. Der skal nye transmissionssystemer til i begge tilfælde. Jeg er klar over, at for naturgassens vedkommende skal den ud i flere led, og det er formentlig mere kapitalkrævende, men der skal dog transmissionskanaler fra fund ude i Nordsøen til et eller andet dansk raffinaderi, hvis man ønsker at fragte olieprodukterne til Danmark.

Det er vel bl. a. de synspunkter, som har foranlediget den borgerlige — og jeg understreger den borgerlige — norske regering til at interessere sig lidt mere for de fund, der er gjort. Jeg havde egentlig regnet med, at hvad der var god, borgerlig politik i Norge, også i et vist omfang kunne være god, borgerlig politik i Danmark.

Winther: Hr. Morten Lange kom til den helt korrekte konklusion, at han og jeg var fundamentalt uenige om det betimelige i at oprette et statsligt olieselskab. Jeg glædede mig over, at de fire punkter, som jeg anførte til støtte for, at jeg betragtede et sådant selskab som et monopol-selskab, kun blev anfægtet i ét tilfælde af hr. Morten Lange. Det

[Winther.]

var spørgsmålet, om det var et monopol, for så vidt angår leverancerne til kommunerne. Nu kan det da godt være, det bliver svært for hr. Morten Lange og mig at blive enige om definitionen på et monopol, men jeg må nu tilstå, at hvis man skal have en fortrinset og ikke konkurrere på prisen og kvaliteten, idet den bare skal være den samme, for at leverancen skal foretages af det statslige olieselskab, ja, så betragter jeg det altså som et monopol.

Niels Helveg Petersen: Jeg vil gerne rette en misforståelse i noget af det, hr. Sigsgaard sagde: Jeg har ikke accepteret nogen regnskaber fremlagt i Dansk Esso. Det er ikke min opgave. Men jeg har sagt, at jeg er ude af stand til at påvise fejl i det materiale, man har fremlagt. Det har monopoltilsynet altså heller ikke kunnet, så det er der ikke noget mærkeligt i. Hr. Sigsgaard har heller ikke kunnet påvise fejl i det materiale. Til hr. Morten Lange vil jeg sige, at jeg kunne forstå dette forslag, hvis man havde givet det den begrundelse, som jo nærmest skin-nede igennem her til sidst, at det var fremsat for at tage højde for hele Nordsøproblemet. Men når man læser forslaget, så er det jo ikke det, der er begrundelsen. Forslagets væsentlige begrundelse er, at man skal have et statsligt olieselskab for at konkurrere med de store selskaber på det danske marked. Hvis man udelukkende havde koncentreret sig om at starte en principdiskussion om, hvorledes vi i Danmark skulle bære os ad med Nordsøgasfund, med tilbud om køb af Nordsøgas, eventuelt udvinding af olie på dansk område i Nordsøen, så havde man startet en væsentlig debat, som vi jo skal have på et eller andet tidspunkt, og så er det ikke sikkert, at vi, når det kommer til stykket, stod så langt fra hinanden. Men man er startet i den anden ende og har haft et andet sigte. Hr. Morten Lange siger, at det er et moderat forslag, og det kan jeg medgive, for der står jo ikke noget i det. Der står ikke noget i det om det, der virkelig tæller. Der står ikke noget om uafhængighedsproblemet, hvor man vil købe, hvad man vil købe, af hvem, om man selv vil transportere, hvor meget man vil investere, hvad man vil sælge osv. Der er sagt overordentlig lidt konkret om, hvad man egentlig vil. Det

kunne jeg også have accepteret, hvis hr. Morten Lange havde sagt: ja men vi ønsker en undersøgelse af alle disse problemer. Det var jo nærmest det, der blev tilbage i hr. Morten Langes indlæg her til sidst, at man ville gerne have noget mere at vide om alle disse ting, og derfor har man fremsat et forslag. Ja men så kunne man have foreslået en undersøgelse, det havde da været naturligt. Det var vi nok ikke blevet så forfærdelig uenige om.

Nu får vi dette udvalg, og dér bliver der mulighed for at diskutere spørgsmålet i bred almindelighed. Jeg skal ikke gøre andre bemærkninger end den, at der altså er enighed om, at med Nordsøproblemerne opstår der en helt ny problemstilling, vi aldrig har stået over for før, og som vil kræve et stærkt statsligt initiativ.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange): Hr. Johan Philipsen var så bekymret. Jeg må nu sige, at det forekommer mig relativt klart, at flere af de ting, vi har taget med i dette beslutningsforslag, er ting, som en regering, den nusiddende eller den kommende, simpelt hen bliver nødt til at tage stilling til i løbet af relativ kort tid. Vi skal have en storlufthavn på et eller andet tidspunkt; hvis der er gas i Nordsøen, skal den bruges, den skal formodentlig ikke bruges til at boble nede hos fiskene. Der er ingen tvivl om, at det er problemer, der skal tages op. I hvert fald i den afdeling af sagen forekommer det mig derfor, hr. Johan Philipsen mindst lige så meget kom på kant med sin egen regering, som han kom på kant med nærværende forslagsstiller.

Hr. Niels Helveg Petersen mente, at jeg var begyndt i den forkerte ende, nemlig ved selve oliehandelen. Jeg synes stadig væk, at det hører overordentlig meget med i billedet. Jeg er særdeles utryg ved en situation, hvor en 4-5 store verdensmonopoler er i stand til at sælge eller lade være med at sælge olie på det danske marked, som det passer dem.

Jeg har nu forstået, og jeg skal ikke udtale mig om, hvorvidt det er sandt, at vi i virkeligheden er udsat for en international godgørenhed, idet vi får vor olie til underpris. Det er da muligt, det er rigtigt, det ved jeg ikke; men hvis det er rigtigt, så kan det stadig bekymre mig, for så har vi ikke no-

[Morten Lange.]

gen som helst garanti for, at lignende monopoler i en anden situation ikke kan reagere stik modsat.

Jeg synes, at netop den udvikling, vi har været udsat for, og de bemærkninger, vi har hørt, giver al mulig anledning til at se på også den del af forslaget, som foreskriver, at vi skal sikre os en del af indflydelsen på oliehandelen. Mere har jeg foreløbig ikke stillet forslag om, og mere synes jeg ikke vil være realistisk, men jeg synes, det kunne være en udmærket baggrund for at få begyndt på en virkelig afbalancering af monopolsituationen på olieområdet.

Jeg skal ikke forlænge debatten yderligere, for det er ganske rigtigt som sagt af flere, at der er umådelig mange spørgsmål, som med fordel kan stilles i et udvalg, og jeg ser frem til en sådan behandling. Jeg ser ikke frem til, at alt, hvad der her er blevet lagt frem i beslutningsform, derpå bliver til lov i løbet af kort tid, men jeg er ikke i tvivl om, at dette forslag hører til dem, som vil bevirke, at ideer, som regeringen måske har puslet med, vil få vækst og vil få vækst i en anden retning, end hvis vi ikke havde fået dem taget op på et tidligt tidspunkt til debat her i folketingssalen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Socialudvalget har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ændrede tilskudsregler for daginstitutioner). Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Kai Moltke har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Anser ministeren de eksisterende samarbejdsformer gennem Interpol for at være effektive og tilstrækkelige til be-

kæmpelse af de internationale narkotika-koncernes tiltagende virksomhed, eller ville tosidige aftaler med de nordiske lande og andre nabostater om udvidet samvirke på nævnte område ikke fremme effektivitet og koordinering?“

Medlem af folketinget Langkilde har meddelt mig, at han ønsker til handelsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren overveje at afskaffe den regelmæssige offentlige kontrol med de handlendes vægte?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 11. marts, kl 13 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Forbrydelser mod skattelovene) [af Sigsgaard og Kjær Rasmussen].

2) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om den forestående reform af aktieselskabslovgivningen [af Poul Dam m. fl.].

3) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af mulighederne for skatteunddragelse gennem transaktioner med aktieselskaber [af Sigsgaard og Kjær Rasmussen].

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om internationale reguleringsforanstaltninger vedrørende fiskeri.

5) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om et statsligt olieselskab [af Morten Lange m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.42.